

Hvor værdig skal et folketingsmedlem være?

Grundloven kræver, at et folketingsmedlem ikke må være straffet for en handling, der i almindeligt omdømme gør ham eller hende uværdig. Men hvad vil det sige? Og kan man genvinde værdigheden, hvis man én gang har tabt den?

JENS PETER CHRISTENSEN

Har været højesteretsdommer siden 2006. Forinden professor i stats- og forvaltningsret ved Aarhus Universitet. Har været formand for en lang række lovforberedende udvalg.

De andre medlemmer af Weekendpanelet:

BERTEL HAARDER

EMILIA VAN HAUEN

CLAUS BRYLD

ELISABETH DONS CHRISTENSEN

SAMIRA NAWA AMIRI

BENTE TROENSE

Weekendpanelet

Lige siden vores første grundlov, Juni-grundloven af 1849, har der været et særligt værdighedskrav til Folketingets medlemmer. Kravet har været lidt forskelligt formuleret, men tanken bag har været den samme: Der må stilles særlige krav til hæderligheden hos Folketingets medlemmer. De vedtager love, der skal gælde for borgerne, og de skal derfor også selv være omhyggelige med at overholde lovene.

Juni-grundloven af 1849 stillede krav om, at man for at være valgbar til Folketinget skulle være »uberygtet«. I 1915-grundloven hed det, man ikke måtte være fundet skyldig i en »i den offentlige Mening vanærende Handling«. I vores nuværende grundlov fra 1953 lyder kravet, at man for at være valgbar til Folketinget ikke må være »straffet for en handling, der i almindeligt omdømme gør [...] uværdig til at være medlem af Folketinget«.

Grundlovsbestemmelsen har fået ny aktualitet, fordi Klaus Riskær Pedersen og hans parti måske bliver valgt til Folketinget. Ifølge Riskær Pedersens hjemmeside er han tidligere straffet for mandatsvig, bedrageri og skyldnærsvig med domme på henholdsvis 2½ års, 3½ års og 14 måneders fængsel. I alt altså mere end 7 års fængsel.

Går det så an, at han bliver medlem af Folketinget? Efter grundloven er det op til Folketinget selv at bestemme. Det hedder nemlig i grundlovens § 33, at »Folketinget afgør selv gyldigheden af sine medlemmers valg«. Det er altså Folketinget, der afgør, om en person, der er valgt til Folketinget, og som tidligere er straffet, »i almindeligt omdømme« er uværdig til at være medlem af tinget. Man kan også sige det på den måde, at det er Folketinget selv, der må gøre sig til eksponent for det almindelige omdømme. Det er jo egentlig ikke så tosset, for hvem skulle være nærmere til at vurdere, hvad det »almindelige omdømme«, dvs. den almindelige offentlige mening, tilsiger, end netop de repræsentanter, som befolkningen selv har valgt. Det er i hvert fald svært at pege på andre, der står folket nærmere.

Som grundloven er formuleret, skal straffedommen være endelig,

før der bliver tale om at tage stilling til værdigheden. Den straf, som formanden for Stram Kurs, Rasmus Paludan, i april blev idømt ved byretten i Glostrup, har han anket til landsretten. Dommen løb på 30 dages betinget fængsel for nogle udtalelser, som retten fandt, var i strid med den såkaldte racismeparagraf i straffelovens § 266 b. Da dommen er anket, er Rasmus Paludan ikke i grundlovens forstand »straffet for en handling« i denne sag.

Siden 1953 har fire personer, der er blevet valgt til Folketinget, mistet deres valgbarhed. Den første var en færøsk folketingsmand, Thorstein Petersen, i 1957. Han blev ved en højesteretsdom idømt 40 dages fængsel for overtrædelse af bl.a. banklovgivningen. Folketingets Udvalg til Valgs Prøvelse udtalte i den forbindelse, at »det for hele det politiske livs sundhed er absolut nødvendigt [...] at der ikke kan rejses den mindste tvivl om de enkelte folketingsmedlemmers hæderlighed, nøjagtighed og omhyggelighed i alle økonomiske spørgsmål«.

Den næste, der mistede sin valgbarhed, var det radikale folketingsmedlem, fhv. fiskeriminister A.C. Normann. Det skete i 1973. Han var dømt for groft uforsvarlig

førsel og uagtsomt manddrab. Normann havde overhalet et langt vognvog med asfaltudlægger, ud over en fuldt optrukket spærrelinje, og han havde derved forvoldt to modkørendes død. Straffen var mild, nemlig hæfte i 30 dage og frakendelse af førerbeviset i to år. Alligevel valgte et flertal i Folketinget at fratage Normann folketingsmandatet. Efter grundloven er det da heller ikke straffens størrelse, der er afgørende. Det afgørende er, om den handling, vedkommende er straffet for, gør ham eller hende uværdig i almindeligt omdømme. Det fandt flertallet var tilfældet for Normann.

I 1983 blev Mogens Glistrup udelukket fra Folketinget efter en højesteretsdom for groft skattesvig med en straf på tre års fængsel og en bøde på en million kroner. Efter folketingsvalget i 1984 fratog Folketinget igen Glistrup valgbarheden, selv om han netop var blevet genvalgt. I 1987 blev han atter valgt, efter at han havde afsonet sin fængselsstraf, og denne gang fratog Folketinget ham ikke valgbarheden. Den sidste, der har mistet valgbarheden, var Fremskridtspartiets Hugo Holm. Det skete i 1990, efter at han havde fået en dom på seks måneders fængsel for bl.a. vold.

Mogens Glistrups tilfælde er det mest interessante, fordi Folketinget som nævnt, efter at Glistrup havde afsonet sin straf, fandt, at han havde genvundet værdigheden. I Glistrups tilfælde lagde Folketingets flertal vægt på, »at fængselsstraffen nu er afsonet, og at der er udvist god vilje til at afvikle bøden gennem overholdelse af indgåede aftaler om betaling. Der er herudover lagt vægt på den tid, der er hengået, siden lovovertrædelsen fandt sted.« Folketinget var ikke tvunget til at lægge vægt på disse forhold. Men ud fra en betragtning om at tiden læger alle sår, kan man jo mene, at det var naturligt nok.

Vigtigt er det under alle omstændigheder, at det forhold, at en person får mange personlige stemmer ved et folketingsvalg, ikke udelukker Folketinget fra at beslutte, at vedkommende er uværdig til at sidde i Folketinget. Heller ikke selv om vælgerne havde kendskab til hans eller hendes straffedom, da de satte deres kryds på stemmesedlen. Det er efter grundloven ikke afgørende, om den pågældende har sine egne vælgere tillid. Det afgørende er, om den pågældende »i almindeligt omdømme« er værdig. Som nævnt, er det Folketinget, og kun Folketinget, der afgør dette.

Folketinget skal som i gamle dage afspejle befolkningen

Christian J. Engvad Madsen
fysioterapeut, Aarhus

Vi lever i et af de lykkeligste og rigeste lande i verden. Det skyldes ikke mindst et stærkt demokrati, der har skabt et godt samfund for de fleste. Jeg er bekymret for den stigende polarisering – skyldes det, at vores demokrati er blevet sygt og ikke længere repræsenterer borgerne? Der skal snart være valg. Jeg har en drøm om, at vi stemmer, så det igen bliver repræsentativt. Det

er ved at være sidste chance.

Demokratiet har gennem tiden afspejlet befolkningen, og da jeg voksede op i 1980'erne og 1990'erne afspejlede partierne i høj grad deres vælgere. Det er desværre ikke længere tilfældet. Det er skredet stille og roligt. Nu er de fleste medlemmer af Folketinget akademikere. 108 ud af 179, det er over 60 pct. Akademikerne udgør kun godt 10 pct. af befolkningen.

Jeg anerkender, at de er dygtige og uundværlige, de akademikere.

De fleste embedsmænd er akademikere, så deres kompetencer er til stede, uanset hvem der vælges. Det er på tide, vi vælger politikere, der ligner os selv, til at repræsentere os i Folketinget, EU og lokalt.

Jeg er selv fysioterapeut. Jeg arbejder tværfagligt med de andre professionelle i sundhedsvæsenet. Der er bred enighed imellem de kolleger, jeg taler med, om at systemet langt hen ad vejen fungerer til trods for ledelsen og

alle de nye regler. Der er så meget unødigt bureaukrati, som i sidste ende tager ressourcerne væk fra patienten, som politikkerne har lovet skal være i centrum.

Derfor er det på tide, at alle danskerne engagerer sig politisk og får valgt et folketing, der rent faktisk afspejler befolkningen. Der er så meget viden og livserfaring, som ikke bliver inddraget, når de vigtige beslutninger skal træffes. Virkeligheden skal tilbage på tinge. Jeg bliver så træt og

frustreret, når jeg læser om strategierne for valget. Hvad skal vi mene for at blive valgt? Der nedsættes fokusgrupper. Det er også derfor, at så mange vælgere skifter parti, da der ingen linje og langsigtet plan for samfundet er.

Det er på tide, politikerne står inde for deres egne holdninger, og der ikke opbakning til dem, skal pladsen overlades til en, som bedre repræsenterer befolkningen. At sidde i Folketinget bør være et kald – aldrig et job.